

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ 15Α • 10557 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210 3236 547 - 210 3245 375 - 210 3221 316
Fax: 210 3221 314
e-mail: secretariat@doe.gr

Αρ. Πρωτ. 906

Αθήνα 12/3/2024

Προς
Τους Συλλόγους Εκπαιδευτικών Π.Ε.

Θέμα: Υλοποίηση του νόμου 5029/2023 «Ζούμε Αρμονικά Μαζί - Σπάμε τη Σιωπή»: Ρυθμίσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και του εκφοβισμού στα σχολεία και άλλες διατάξεις.

Όπως είχε τονίσει το Δ.Σ. της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας στην περσινή του (6/3/2023) ανακοίνωση καθώς και κατά την παρουσία του στην Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής στη συζήτηση του, τότε, σχεδίου νόμου:

«Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού απασχολεί την εκπαιδευτική κοινότητα εδώ και δεκαετίες και έχει αποτελέσει αντικείμενο μεγάλου κύκλου συζητήσεων, δράσεων των εκπαιδευτικών, ερευνών και νομοθετικών ρυθμίσεων.

Ο όρος «σχολικός εκφοβισμός» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1970 και έχει διατυπωθεί με ποικίλους ορισμούς. Η προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης του φαινομένου και η πληθώρα των διαφορετικών ορισμών που έχουν δοθεί αποτυπώθηκε στην ομόφωνη «ψήφιση» ενός ορισμού από ομάδα μελετητών στη Διάσκεψη της Ουτρέχτης (1997), όπου ορίστηκε ως «επιβολή της βούλησης ενός μέρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε κάποιο άλλο, η οποία οδηγεί στη πρόκληση ζημιάς ή βλάβης και οι μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται είναι η σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική βία και ο βανδαλισμός», ενώ τα τελευταία έτη έχει παρουσιαστεί και ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (cyberbullying) που εκδηλώνεται με ποικίλους τρόπους παρενόχλησης μέσω του διαδικτύου.

Ως αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνίας, το σχολικό περιβάλλον παρουσιάζεται ως μικρογραφία της υπάρχουσας κατάστασης που επικρατεί στην κοινωνία και στον κόσμο των ενηλίκων. Έτσι, η σχολική βία γίνεται κατανοητή ως εκδήλωση του φαινομένου της ευρύτερης κοινωνίας που τροφοδοτεί ή ενισχύει τις αντιθέσεις, τις συγκρούσεις και τις αντιφάσεις μέσα στο σχολείο και στην οργάνωση του (Μαυρογιώργος, 1995).

Αποτελεί κοινό τόπο των επιστημονικών θεωρήσεων του φαινομένου, το πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει μια αποτελεσματική του αντιμετώπιση.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η πρόωγη παρέμβαση. Η πρόληψη έχει άμεση σχέση με την εξέλιξη του παιδιού και του εφήβου σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο, στην υγεία και την ομαλή του ανάπτυξη. Οι παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού θα πρέπει να επικεντρώνονται στις επιθετικές συμπεριφορές πριν την εκδήλωση του φαινομένου στο σχολείο, στη βοήθεια στους μαθητές που ενδέχεται να εκδηλώσουν επιθετικές συμπεριφορές καθώς και στην προσπάθεια μείωσης της συχνότητας και της έντασής τους ως ένα ολοκληρωμένο «σχέδιο δράσης».

Η UNESCO, στη μελέτη της για τον ρόλο των εκπαιδευτικών στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της σχολικής βίας δίνει ιδιαίτερο βάρος στον ολιστικό χαρακτήρα που πρέπει να έχει μια τέτοια πολιτική.¹ Στη σύνοψη της μελέτης αναφέρεται ότι «τα καλύτερα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι οι αποτελεσματικές απαντήσεις στη σχολική βία, συμπεριλαμβανομένου του εκφοβισμού, θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένες ή ολιστικές, δηλαδή να αποτελούνται από συνδυασμό πολιτικών και παρεμβάσεων». Αυτό συνιστά μια απάντηση που «υπερβαίνει το σχολείο» και «θα μπορούσε να περιγραφεί καλύτερα ως ένα σύστημα ολικής εκπαίδευσης ή μια προσέγγιση ολόκληρης της εκπαίδευσης».

Η ολιστική προσέγγιση στοχεύει στην αλλαγή του κλίματος του σχολείου ώστε να μην αναπαράγεται η βία με την αποτελεσματικότητα πρόληψης και εφαρμογής προγραμμάτων κατά του σχολικού εκφοβισμού να έχει άμεση σχέση με την υιοθέτηση της Κοινωνικής προσέγγισης. Στο πλαίσιο αυτό οι παρεμβάσεις αφορούν όλους τους εμπλεκόμενους. Το σχολείο, την τάξη, τον εκπαιδευτικό, τους μαθητές, τους γονείς, την κοινωνική αντίληψη και τις κοινωνικές σχέσεις.

Με την ανάγνωση των 16 άρθρων του νομοσχεδίου καθώς και του τμήματος «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης» γίνεται πολύ εύκολα αντιληπτό ότι τίποτα από τα παραπάνω δεν έχει απασχολήσει, κατ' ελάχιστο, τους συντάκτες.

Από τους ορισμούς, ακόμα, του άρθρου 4, διαπιστώνεται η **απουσία σύνδεσης των «ορισμών» του φαινομένου με τις επιστημονικές εννοιολογικές προσεγγίσεις.** Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αναφορά της παραγράφου «δ» που εντάσσει στον σχολικό εκφοβισμό την «... παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής των μαθημάτων» η οποία είναι φανερό ότι αποτελεί πολιτική και όχι επιστημονική προσέγγιση αφού, ολοφάνερα, παραπέμπει στο φαινόμενο των καταλήψεων.

Στη συνάντηση του Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε. με την Υπουργό Παιδείας για το συγκεκριμένο ζήτημα (εννοείται ότι κατά την πάγια τακτική της, πραγματοποιήθηκε μετά τη δημόσια ανάρτηση στη διαβούλευση), τονίσαμε, ανάμεσα στα άλλα, ότι :

- **το νομοσχέδιο προκλητικά αγνοεί όλο το πλέγμα των δράσεων που έχουν πραγματοποιηθεί όλα αυτά τα χρόνια από την εκπαιδευτική κοινότητα (πληθώρα προγραμμάτων, παρεμβάσεων και δράσεων από τους συναδέλφους, σύνδεση με το «Παρατηρητήριο για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας» που δημιουργήθηκε το 2012 αλλά παραμένει ανενεργό από το 2016 με την ευθύνη του ίδιου του Υ.ΠΑΙ.Θ. παρότι οι δράσεις των**

¹ (<https://www.unesco.org/en/articles/qa-role-teachers-preventing-and-addressing-school-violence>)

εκπαιδευτικών στις τάξεις συνεχίζονται...). Η Υπουργός ανέφερε τον αποσπασματικό χαρακτήρα όλων των παραπάνω και την ως τώρα απουσία πλαισίου με «ύπαρξη μόνο διάσπαρτων διατάξεων» ενώ αντιφάσκοντας και αποδεικνύοντας την έλλειψη ουσιαστικής εμβάθυνσης, στην «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης» (4) αναφέρεται ότι «ενισχύεται το πλαίσιο για την αντιμετώπιση της βίας και του εκφοβισμού στα σχολεία».

- **για μια ακόμη φορά, αυτοί που θα επωμισθούν το βάρος της διαχείρισης, των παρεμβάσεων και του συνόλου των καταγγελιών (άρθρα 7, 8 και 9), θα είναι οι εκπαιδευτικοί** (διευθυντής/διευθύντρια, προϊστάμενος/προϊσταμένη του σχολείου και του/της εκπαιδευτικού που θα ορίζεται), δίχως επαρκή επιστημονική στήριξη και με επιβάρυνση των ήδη επιβαρυσμένων με ατέλειωτη γραφειοκρατία (εξ αιτίας των συνεχών παράλογων εντολών του διοικητικού μηχανισμού του Υ.ΠΑΙ.Θ.) καθηκόντων τους.
- **η «ειδική ψηφιακή πλατφόρμα», που στην «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης» (2) παρουσιάζεται ως «σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και την αντιμετώπιση» (!!!), θα προκαλέσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που, υποτίθεται, ότι επιλύει**, ιδιαίτερα εξ αιτίας της δυνατότητας υποβολής ανώνυμων καταγγελιών, αφού δεν προβλέπεται καμία προστασία εκπαιδευτικών και μαθητών από, τυχόν, ψευδείς, κακόβουλες αναφορές οι οποίες ενδέχεται να απαιτούν ακόμα και παρεμβάσεις της δικαιοσύνης. Αυτό, σε συνδυασμό με το απαράδεκτο γεγονός ότι συνεχίζει να απουσιάζει η λήψη μέτρων διασφάλισης των εκπαιδευτικών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (θυμίζουμε ότι το Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε. έχει καταθέσει 2 φορές σχετική πρόταση νόμου η οποία έχει αγνοηθεί προκλητικά παρά τις μεγαλόστομες διαβεβαιώσεις των 2 τελευταίων κυβερνήσεων) ενέχει τον κίνδυνο συχνής επανάληψης των φαινομένων όπου εκπαιδευτικοί σύρονται (και αναίτια διασύρονται), στα δικαστήρια, όταν καμία αναφορά δεν υπάρχει στο νομοσχέδιο στο φαινόμενο των εκπαιδευτικών ως αποδεκτών βίας, φαινόμενο που αυξάνεται ανησυχητικά.
- **οι ρυθμίσεις του νομοσχεδίου είναι ανεπαρκείς, με αποσπασματικό χαρακτήρα**, αναφορές «τίτλων» στερούμενες ουσιαστικού περιεχομένου, αφού η ανάγνωση, η αιτιολόγηση και αντιμετώπιση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού δεν εδράζεται στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω με αποτέλεσμα, **προτεραιότητα να δίνεται στην καταστολή και όχι στην πρόληψη ενώ παντελής είναι η έλλειψη αναφοράς στον σημαντικό ρόλο του Συλλόγου Διδασκόντων** για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, προφανώς, εξ αιτίας της αντίληψης συγκεντρωτισμού που διαπνέει τη φιλοσοφία της πολιτικής ηγεσίας του Υ.ΠΑΙ.Θ. για τη λειτουργία του σχολείου.
- **το νομοσχέδιο φαίνεται να αγνοεί ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν γεννιέται στη σχολική μονάδα αλλά μέσα σε ένα καθορισμένο κοινωνικό πλαίσιο και στην οικογένεια που λειτουργεί μέσα σε αυτό** (η Υπουργός απάντησε ότι αυτά ρυθμίζονται με άλλες διατάξεις, σχετικών νόμων...) με αποτέλεσμα να μην προτείνει ουσιαστικά μέτρα παρέμβασης για την ενεργό συμμετοχή των γονέων και της κοινωνίας στην

ευαισθητοποίηση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου. Έτσι, στο νομοσχέδιο δεν αποτυπώνονται δράσεις και θεσμικές πρωτοβουλίες ούτε σε επίπεδο σχολικής μονάδας (π.χ. διακήρυξη του σχολείου ενάντια στη βία με πλαίσιο δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και καθηκόντων για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, ενεργοποίηση των μαθητών με ανάληψη ρόλου βοήθειας και στήριξης προς τα άλλα μέλη της ομάδας...), ούτε συνεργασίας και ενεργοποίησης των γονέων.»

Το Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε. είχε καλέσει την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας « ... **με σεβασμό στην εξαιρετική σοβαρότητα του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού**, το οποίο δεν επιτρέπεται να αποτελεί φθηνό πρόσχημα κοντόφθαλμων προεκλογικών σχεδιασμών ... **να μην προχωρήσει στην ψήφιση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου** και να προχωρήσει σε ουσιαστικό διάλογο με την επιστημονική-εκπαιδευτική κοινότητα ώστε να προκύψει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου σε επίπεδο κοινωνίας, οικογένειας και σχολείου.»

Ένα χρόνο μετά, με την πρόσφατη εγκύκλιό της για τον «Ορισμό αποδεκτών αναφορών και μελών ομάδων δράσης», η σημερινή πολιτική ηγεσία του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. προχωρά στην υλοποίηση του νόμου 5029/2023, (δίχως να έχει εξετάσει καμία από τις παρατηρήσεις - προτάσεις της Δ.Ο.Ε.). Η πολιτική ηγεσία οφείλει, έστω και τώρα, να αντιληφθεί τον ορατό κίνδυνο αλλοίωσης των σχέσεων παιδαγωγικού χαρακτήρα μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων. Η ζωντανή επικοινωνία τους στην κατεύθυνση εξεύρεσης λύσεων προς όφελος των μαθητών/τριών δεν επιτρέπεται να υποκαθίσταται από μια γραφειοκρατική διαδικασία καταγραφής αναφορών σε απρόσωπες πλατφόρμες (άγνωστες ακόμα στους εκπαιδευτικούς). Την καλούμε να προχωρήσει άμεσα σε διάλογο με την εκπαιδευτική κοινότητα πριν τεθεί σε λειτουργία το ειδικό διαχειριστικό περιβάλλον. Καλούμε τους διευθυντές/ντριες, προϊστάμενους/μενες με πνεύμα συλλογικής αντίληψης και συνεργασίας για τη λειτουργία των σχολικών μονάδων, να φροντίσουν να διεξαχθεί μια ολοκληρωμένη συζήτηση σε επίπεδο συλλόγου διδασκόντων ώστε η ανάληψη ευθυνών από τους/τις εκπαιδευτικούς να εντάσσεται στο πλαίσιο συλλογικής δράσης τους σε ζητήματα «σχολικής βίας και εκφοβισμού».

Για το Δ.Σ. της Δ.Ο.Ε.

Ο Πρόεδρος

Κικινής Θανάσης

Ο Γενικός Γραμματέας

Μαρίνης Σπύρος